

פרשת ראה – פְּרָחֵם אֵב עַל בָּנִים

נאמר בפרשה: "בָּנִים אַתֶּם לֵה' אֱלֹהֵיכֶם, לֹא תִתְגַּדְדוּ, וְלֹא תִשְׁיִמוּ קִרְחָה בֵּין עֵינֵיכֶם לְמַת" (יד א). התורה אוסרת לְאַבֵּל לְשֵׁרוֹט אֶת בָּשָׂרוֹ וּלְתַלוֹשׁ אֶת שַׁעֲרוֹתָיו.

בטעם האיסור פירש רש"י: מכיוון שאנחנו בנים של הקב"ה אנחנו צריכים להיראות יפה, כיאה לנציגי מלך העולם, ולכן אסור לכער את הגוף בשריטות ובתלישת שערות.

על פירוש רש"י הקשה הרמב"ן: אם טעם האיסור הוא כדי שלא לכער את הגוף, מדוע אסרה זאת התורה רק לְאַבֵּל וְלֹא לְכָל אָדָם?

לכן מפרש הרמב"ן טעם אחר, שכל יהודי צריך להרגיש שהוא בנו האהוב של הקב"ה, וכמו שאבא רוצה בטובת בנו כך הקב"ה רוצה בטובתנו, ולכן גם כשיהודי אֲבָל עַל מַתּוֹ, הוא צריך להאמין שכל מעשיו של הקב"ה לטובה, והנפטר הגיע לעולם שכולו טוב, ולכן אין להביע את הצער בפעולות קיצוניות של שריטת הגוף ותלישת שערות.

היסוד הזה של "בָּנִים אַתֶּם לֵה' אֱלֹהֵיכֶם" בא לידי ביטוי בתפילתו של דוד המלך בתהלים (קג יג): "פְּרָחֵם אֵב עַל בָּנִים רַחֵם ה' עַל יְרֵאָיו; כִּי הוּא יִדַע יְצָרְנוּ וְזָכוֹר כִּי עֶפְרָא אֶנְחֵנוּ", ופירש שם רד"ק: "כרחם אב – כי אין רחמים גדולים כרחמי האב על הבן". והמלבי"ם ביאר שרחמי האב נובעים גם "מפני הקורבה הטבעית שיש לו עמהם" וגם "מפני שידוע טבעם ותכונותיהם שהם שובבים בטבעם ודנם לכף זכות".

מטבע לשון זה של דוד המלך משמש אותנו גם בתפילותינו: בתחנון של שני וחמישי ובסליחות אנו מבקשים:

"פְּרָחֵם אֵב עַל בָּנִים, כִּן תְּרַחֵם ה' עֲלֵינוּ", ובמוסף של ראש השנה אחרי התקיעות אנחנו מבקשים: "אֵם כְּבָנִים, רַחֲמֵנוּ כְּרַחֵם אֵב עַל בָּנִים".

במסכת קידושין (לו.) יש מחלוקת בין רבי יהודה ורבי מאיר בפירוש הפסוק "בָּנִים אַתֶּם לֵה' אֱלֹהֵיכֶם": רבי יהודה אומר: רק כשבני ישראל מקיימים תורה ומצוות הם נקראים בנים; ורבי מאיר אומר: גם כשבני ישראל לא מקיימים תורה ומצוות הם נקראים בנים, כי התואר "בן" הוא תמידי והקשר של בן לאביו הוא נצחי בלי קשר להתנהגות הבן.

ארץ ישראל אמונה טהרת המשפחה בית המקדש פרשת שבוע תנ"ך

לימוד והנצחה לעילוי נשמות שלמה וישי ז"ל
 אחים יקרים ואהובים אשר עלו יחדיו בסערה לגנזי מרומים
 מתוך אתר שי לשי"י : <https://shayleshay.co.il>

הרשב"א כתב בתשובה (תשובה קצד) שעל אף שבמחלוקות שבין רבי מאיר לרבי יהודה הכלל הוא שהלכה כרבי יהודה – כאן הלכה כרבי מאיר, שבכל מצב רוחני שבו יהיה עם ישראל, תמיד נמשיך להיקרא בנים לה'!

במסכת תענית (כה:) מסופר שהייתה שנת בצורת ולא ירדו גשמים. חכמים הכריזו על יום צום ותפילה. ירד רבי אליעזר כשליח ציבור לפני התיבה, התפלל תפילה מיוחדת של תענית גשמים הכוללת עשרים וארבע ברכות, ולא נענה.

ירד רבי עקיבא לפני התיבה ואמר: "אבינו מלכנו, אין לנו מלך אלא אתה! אבינו מלכנו, למענך רחם עלינו!" ותפילה קצרה זו התקבלה וירדו גשמים. נוסח זה הורחב לתפילת "אבינו מלכנו" המוכרת לנו כיום בימים הנוראים ובימי תענית, הכוללת עשרות תחינות החוזרות ופותחות בפנייה זו. פנייתו של רבי עקיבא בתפילתו אל הקב"ה בתואר "אבינו" מבטאת את הקשר המיוחד והקרוב שלנו אל אבינו, וזהו הנימוק לבקשתנו שאבינו ירחם עלינו כרחם אב על בנים.

בפתחם של ימי אלול נתפלל: יהי רצון שיתקבלו תפילותינו, וירחם אבינו עלינו כרחם אב על בנים.